

Evaluatie organisatie verkiezingen in Groningen

Provinciale Statenverkiezingen 2 maart 2011

Onderzoek en Statistiek Groningen heeft als kernactiviteiten instrumentontwikkeling voor en uitvoering van beleidsgericht onderzoek, het toegankelijk maken van grote hoeveelheden data uit verschillende bronnen, gegevensanalyse, projectevaluatie en dienstverlening bij overheidsmarketing.

Evaluatie organisatie verkiezingen in Groningen

Provinciale Statenverkiezingen 2 maart 2011

Frans Oldersma / Klaas Kloosterman

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Stembureauleden	7
2.1	Achtergrondkenmerken stembureauleden	7
3	Voorafgaand aan de verkiezingsdag	11
3.1	Redenen voor opgave als stembureau lid	11
3.2	Instructiebijeenkomsten	12
4	Het verloop van de verkiezingsdag	15
4.1	Stemlocatie	15
4.2	Vergoedingen en lunchpakket	16
4.3	Overige onderdelen verkiezingsdag	17
5	Vragen voor de voorzitters	19
5.1	Ophalen en terugbrengen van materialen	19
6	Samenvatting	21

1 Inleiding

Op 2 maart 2011 ging Nederland naar de stembus voor de verkiezingen van de Provinciale Staten. De gemeente Groningen richtte daarvoor op 133 locaties stembureaus in. Bij deze verkiezingen brachten 88.617 kiezers hun stem uit, het opkomstpercentage kwam daarmee uit op 58,4. Bij de vorige verkiezingen van de Provinciale Staten (2007) was het opkomstpercentage nog 47,4. Dit betekent dat de stembureaus in totaal ongeveer 19.000 stemmers meer kregen te verwerken in vergelijking met vier jaar geleden.

Tabel 1.1 Opkomst bij verkiezingen

Leeftijd	Opkomst	Aantal
Provinciale Statenverkiezingen 2007	47,4 %	69.388
Tweede Kamerverkiezingen 2010	81,4 %	117.279
Provinciale Statenverkiezingen 2011	58,4 %	88.617

De Dienst Informatie en Administratie (DIA) van de gemeente Groningen wil ook dit jaar de gang van zaken rond de verkiezingen evalueren. Onderzoek en Statistiek Groningen(O&S) is gevraagd voor deze evaluatie. Daartoe heeft zij een online enquête uitgezet onder alle stembureauleden die bij de Statenverkiezing zitting hebben genomen in een stembureau van de gemeente Groningen. In dit rapport staan de resultaten en enkele implicaties van deze evaluatie. We vergelijken de resultaten met de evaluatie die door O&S is uitgevoerd naar aanleiding van de Tweede Kamerverkiezingen van 2010.

In totaal zijn 812 personen ingezet als stembureaulid bij de Statenverkiezing 2011. Alle leden zijn voor dit onderzoek middels een brief benaderd. In deze brief stonden de gegevens om te kunnen inloggen op een website met daarop de enquête. Uiteindelijk is de enquête door 249 deelnemers ingevuld (31%), beduidend minder dan de 58 procent die vorig jaar meewerkte aan het onderzoek. Negenentwintig procent (233 respondenten) heeft de vragenlijst ook helemaal tot aan het eind ingevuld. De reden waarom de respons zoveel lager uitvalt dan vorig jaar is niet duidelijk. Misschien komt het omdat stembureauleden die vorig jaar ook van de partij waren, binnen een jaar tijd voor de tweede keer is gevraagd een voor een groot deel identieke vragenlijst te beantwoorden.

Voor dit onderzoek zijn zowel voorzitters als de stembureauleden gevraagd hoe zij de organisatie van de verkiezingen hebben ervaren. Een aantal vragen is speciaal opgenomen voor de voorzitters.

Van de vragen die aan iedereen werden voorgelegd en waar dat relevant is, zijn de antwoorden van de voorzitters vergeleken met die van de andere stembureauleden.

In hoofdstuk 2 staan de globale kenmerken van de stembureauleden en hun evaluatie van de verkiezingen. In hoofdstuk 3 gaan we wat dieper in op de gang van zaken voorafgaand aan de verkiezingen. De verkiezingsdag zelf wordt in hoofdstuk 4 besproken. In hoofdstuk 5 worden de vragen die specifiek voor de voorzitters zijn, behandeld.

2 Stembureauleden

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de achtergrondkenmerken van de stembureauleden. Daarnaast besteden we aandacht aan het algemene oordeel van de stembureauleden over het verloop van de verkiezingsdag.

2.1 Achtergrondkenmerken stembureauleden

In tabel 2.1 staat een aantal kenmerken vermeld van de stembureauleden die aan de Provinciale Statenverkiezingen hebben meegewerkt. De gemiddelde leeftijd van de stembureauleden is 53 jaar. Het jongste stembureau lid is achttien, de oudste negenenzeventig. Een groot aandeel (45%) valt in de leeftijdscategorie 50-65 jaar. Bijna tweederde van de stembureauleden is man (64%). Meer dan de helft van de stembureauleden (52%) heeft een hbo of universitaire opleiding gevolgd. Van de voorzitters heeft 71 procent een hbo- of universitaire achtergrond.

Tabel 2.1 Achtergrondkenmerken stembureauleden

Leeftijd	2010	2011
18-30	11 %	14 %
30-50	24 %	17 %
50-65	45 %	45 %
65 +	20 %	24 %
Geslacht		
Man	62 %	64 %
Vrouw	38 %	36 %
Opleidingsniveau		
lagere school	1 %	1 %
lbo/mavo	17 %	13 %
havo/vwo	17 %	16 %
Mbo	20 %	18 %
hbo/universiteit	45 %	52 %

Naast de demografische kenmerken van de stembureauleden hebben we de respondenten ook gevraagd naar de functie die zij op het stembureau hebben bekleed. In tabel 2.2 staat een overzicht. In totaal hebben er 52 voorzitters van stembureaus en 168 reguliere stembureauleden meegewerkt aan de enquête.

Ongeveer een op de vier stembureauleden (24 procent) is ook voorzitter van dat stembureau. Iets minder dan een op de vijf leden is in het dagelijks leven werkzaam als ambtenaar, daarmee valt dit aandeel iets lager uit dan bij de vorige verkiezingen. Het aandeel ambtenaren onder stembureauleden is iets groter dan onder voorzitters.

Tabel 2.2 Overzicht functie stembureauleden

	2010	2011
Voorzitter	21 %	21 %
voorzitter, tevens gemeenteambtenaar	2 %	3 %
stembureaulid	58 %	61 %
stembureaulid, tevens gemeenteambtenaar	19 %	15 %

Verdeling over de stembureaus

Aan de stembureauleden is ook gevraagd aan te geven in welk stembureau zij zitting hebben genomen. De meeste stembureaus zijn in dit onderzoek vertegenwoordigd door een of meerdere respondenten. Van dertien van het totaal aantal stembureaus heeft geen enkel stembureaulid aan de enquête ingevuld. Van stembureau 12 (Borgmanschool) deden zes stembureauleden mee aan het onderzoek.

Frequentie lidmaatschap

Onderdeel uitmaken van een stembureau is voor de meeste leden geen eenmalige aangelegenheid. Velen van hen zijn al jaren van de partij en zijn bij vrijwel elke verkiezing aanwezig. In tabel 2.3 staat een overzicht van het aantal verkiezingen waarbij de respondenten als stembureaulid hebben gefunctioneerd, inclusief de verkiezingen van 9 juni 2011.

Tabel 2.3 Het aantal keer dat respondent heeft deelgenomen als stembureaulid

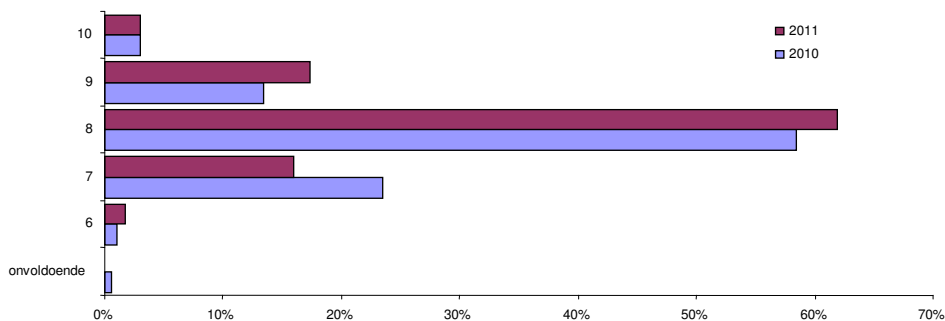
	2010	2011
1	16 %	15 %
2	17 %	14 %
3	22 %	15 %
4 – 10	16 %	38 %
10 – 25	21 %	19 %
25 of meer	8 %	6 %

Bijna tweederde van de stembureauleden heeft al vier keer of meer meegewerkt aan (de) verkiezingen. Een kwart doet al tien keer of vaker mee. Vijftiwintig verkiezingen of meer als actief stembureaulid zijn geen uitzondering. Voor vijftien procent van de leden is dit de eerste keer dat ze deel uitmaken van een stembureau.

Algemeen oordeel verkiezingen

We hebben de stembureauleden gevraagd om een algeheel rapportcijfer te geven voor de gang van zaken tijdens de verkiezingen van de Provinciale Staten. De verdeling van de rapportcijfers staat in figuur 2.1. Bij deze verkiezingsdag is geen enkele onvoldoende uitgedeeld, bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2010 gaven nog twee respondenten de organisatie van de verkiezingen een rapportcijfer tussen 1 en 5. Over het algemeen vallen de oordelen net iets positiever uit dan die van 2010. Het aandeel stembureauleden dat de organisatie van de Provinciale Statenverkiezingen in 2011 met een 8 of hoger waardeert is 82 procent.

Figuur 2.1 Verdeling algemene rapportcijfers

3 Voorafgaand aan de verkiezingsdag

3.1 Redenen voor opgave als stembureaulid

Aan de respondenten is gevraagd wat voor hen de belangrijkste redenen waren om zich op te geven als stembureaulid. Een aantal mogelijke redenen is aan hen voorgelegd met de vraag of dit wel, niet of enigszins een rol had gespeeld bij het overwegen zich op te geven. Deze staan vermeld in tabel 3.1.

Het vaakst wordt aangegeven dat een dagje stembureau gewoon leuk is om eens mee te maken (86%). Ook het maatschappelijk besef (75%) en het contact met de kiezer (61%) scoort hoog. De in het vooruitzicht gestelde beloning speelt maar voor dertig procent van de respondenten een rol van betekenis.

Tabel 3.1 Motivatie om als stembureaulid deel te nemen tijdens de verkiezingen

	2010	2011
Gewoonte	16 %	19 %
de vergoeding	30 %	30 %
nieuwsgierigheid	49 %	49 %
maatschappelijk besef/sociaal gevoel	80 %	75 %
Interesse in politiek	66 %	58 %
contacten met kiezers	62 %	61 %
omdat het mij gevraagd is	22 %	21 %
het is leuk om te doen	91 %	86 %

Door wie of op welke wijze geattendeerd

Hoe komen mensen eigenlijk op het idee zich aan te melden als stembureaulid? Ook bij deze vraag is een aantal mogelijke opties aan de respondenten voorgelegd. Deze staan vermeld in tabel 3.2. Veel leden (41%) worden direct door de gemeente benaderd om mee te doen, zij zijn al eerder stembureaulid geweest. Veel personen die voor de eerste keer meedoen, reageren op een advertentie in de krant (16%), daarnaast worden veel ambtenaren geworven via het gemeentelijk intranet (12%). Mensen die aangaven via een andere weg geattendeerd te zijn op het stembureaulidmaatschap refereerden vooral aan familie of vrienden.

Tabel 3.2 Aanleiding tot de aanmelding als stembureaulid

	2010	2011
persoonlijk verzoek vanuit de gemeente	37 %	41%
een oproep in de krant	20 %	16%
oproep via het intranet (voor gemeenteamttenaren)	13 %	12%
andere aanleiding, waarvan:	30 %	31%

Brief over benoeming

Nadat de respondenten zich hadden aangemeld als stembureaulid kregen zij een brief waarin hen werd medegedeeld dat ze waren benoemd als stembureaulid. In de enquête is een vraag gesteld over het tijdstip waarop deze brief verstuurd is. Het overgrote deel van de respondenten (82%) geeft aan dat de brief op tijd is verstuurd. Zestien procent vond de brief te laat, toch beduidend meer dan vorig jaar (7%).

3.2 Instructiebijeenkomsten

Voorafgaand aan de verkiezingen worden instructiebijeenkomsten georganiseerd voor alle stembureauleden en voorzitters. Aan de respondenten is gevraagd hun oordeel te geven over de verschillende onderdelen van deze bijeenkomsten. Hun antwoorden staan vermeld in tabel 3.3.

Net als vorig jaar zijn de respondenten in ruime mate tevreden over de bijeenkomsten: in tabel 3.3 staan de percentages aangegeven die een bepaald onderdeel voldoende of goed beoordeelde. Daarbij moet nog worden vermeld dat het aandeel dat 'goed' aangaf, meestal twee tot drie keer zo groot was dan het aandeel dat 'voldoende' antwoordde.

Tabel 3.3 Oordeel respondenten over aspecten van de instructiebijeenkomst, percentages die onderdelen voldoende of goed beoordeelden

	2010	2011
Ontvangst	95%	96%
Accommodatie	96%	97%
Duidelijkheid van de verkregen informatie	96%	97%
volledigheid van de informatie	95%	98%
demonstratie van de stemmaterialen	91%	96%
de meegekregen schriftelijke informatie	96%	97%
duur van de bijeenkomst	86%	91%
de mogelijkheid om vragen te stellen	98%	98%
grootte van de groep	89%	98%

Aan de respondenten zijn ook stellingen voorgelegd die te maken hebben met de selectie en instructie van stembureauleden.

Een aantal van deze stellingen zorgt voor verdeeldheid onder de respondenten. Binnen dit onderzoek zijn het eigenlijk de enige waarop respondenten niet in grote mate eensluidend oordelen. Zo stelt een krappe meerderheid (53%) dat er hogere eisen gesteld zouden moeten aan de voorzitters van de stembureaus. Opvallend genoeg vinden vooral de voorzitters dit, zie tabel 3.4.

Ongeveer een derde van de respondenten vindt het een goed idee dat een toelatingstoets wordt ingevoerd voor zowel voorzitters als de andere stembureauleden. Ondanks het feit dat een ruime meerderheid (85%) al vaker dan één keer op een stembureau heeft gezeten, vindt ruim driekwart (78%) het een goed idee dat er een verplichte instructie aan de verkiezingsdag vooraf gaat.

Tabel 3.4 Mening over stellingen over instructies en eisen voor stembureauleden, percentages die 'mee eens' of 'helemaal mee eens' antwoorden

	2010	2011	voorzitter
minder informatieoverdracht, meer oefening in instructie	38%	27%	27%
instructie alleen nodig voor voorzitter	11%	10%	15%
het invoeren van een toelatingstoets is goed	31%	31%	27%
er moeten hogere eisen komen voor	49%	53%	63%
het is goed dat de instructie verplicht is	81%	78%	86%

In de laatste kolom hebben we de percentages van alleen de voorzitters afgesplitst van het totaal. Het blijkt bijvoorbeeld dat voorzitters het iets minder vaak een goed idee te vinden om een toelatingstoets in te voeren dan de stembureauleden. Daarnaast vinden zij weer vaker dan de andere leden dat het goed is dat de instructie aan alle leden verplicht is.

Voorlichting via het ministerie

In voorgaande jaren kregen stembureauleden een cd-rom mee naar huis, met daarop relevante informatie over de verkiezingen nog eens duidelijk gepresenteerd. Dit jaar was deze informatie alleen nog toegankelijk via een speciale website. Aan de respondenten de vraag of ze gebruik hebben gemaakt van deze voorziening en zo nee, waarom niet.

Ruim de helft van de stembureauleden (52 procent) geeft aan minimaal een keer op de site te hebben gekeken. Zij die dit niet hebben gedaan geven aan voldoende te zijn geïnformeerd tijdens de bijeenkomsten en geen behoefte te hebben aan aanvullende informatie.

Ongeveer tweederde van de respondenten (65%) wilde in het vervolg wel geïnformeerd worden per e-mail over zaken die te maken hebben met de verkiezingen. Minder dan één procent gaf aan niet over een e-mail adres te beschikken. Vierendertig procent gaf aan liever schriftelijk geïnformeerd te worden.

4 Het verloop van de verkiezingsdag

In dit hoofdstuk gaan we in op het verloop van de verkiezingsdag zelf. Aan de orde komen ondermeer de inrichting van de verkiezingsruimte en diverse organisatorische zaken. Ook hebben we de respondenten gevraagd de omstandigheden (beschikbaarheid lunches, mogelijkheden om te pauzeren) waaronder ze hun taken moeten verrichten te beoordelen.

4.1 Stemlocatie

Allereerst is aan de respondenten gevraagd de locatie waar gestemd moest worden te beoordelen. In de onderstaande tabel komen onder meer de verlichting, temperatuurbeheersing en toegankelijkheid van de stemlocatie aan de orde.

Tabel 4.1 Oordeel respondenten over aspecten van de locatie van het stembureau, percentages die onderdelen voldoende of goed beoordeelden

	2010	2011
de toegang tot de stemruimte	81%	87%
de grootte van de stemruimte	89%	94%
het klaar staan van (voldoende) tafels en	91%	91%
de temperatuur in de ruimte	86%	76%
de verlichting van de ruimte	91%	95%
de ligging van de stemlocatie	90%	92%
het kunnen vinden van de locatie door kiezers	82%	85%
de mogelijkheid tot goede bewegwijzering	85%	89%
de toegankelijkheid van de ruimte voor kiezers	89%	91%
de toegankelijkheid voor minder- of invaliden	72%	89%
de ruimte voor het tellen van de stemmen	79%	91%
algeheel oordeel over stemlocatie	86%	87%

Gemiddeld genomen zijn de stembureauleden positiever over de stemlocatie waar ze zijn gestationeerd dan vorig jaar. Het minst tevreden is men over de temperatuur binnen het stemlokaal (bijna een kwart is hierover minder te spreken). Vijftien procent vindt dat de verwijzing naar het stemlokaal voor de kiezers beter kan. Voor de andere onderdelen oordelen ongeveer negen van de tien respondenten met de kwalificatie 'voldoende' of 'goed'.

4.2 Vergoedingen en lunchpakket

Stembureauleden maken een lange verkiezingsdag van ongeveer achttien uur. Daar staat ook wat tegenover. Een gratis lunchpakket op de stemlocatie bijvoorbeeld. Daarnaast is er een pauzeregeling en een vergoeding voor de verrichte werkzaamheden. In dit onderdeel gaan we dieper in op deze door de organisatie geboden faciliteiten. Allereerst kijken we in tabel 4.2 naar de tevredenheid omtrent de geboden vergoedingen voor de werkzaamheden op de verkiezingsdag alsmede de vergoeding voor het bijwonen van de instructiebijeenkomst.

Tabel 4.2 Oordeel stembureauleden over de vergoedingen, percentages die vergoeding als voldoende of goed beoordeelden

	2010	2011
de hoogte van de vergoeding voor de verkiezingsdag	86 %	93%
de hoogte van de vergoeding voor de instructiebijeenkomst	93%	94%

Vrijwel alle deelnemers zijn tevreden met de vergoedingen die door de organisatie worden aangeboden. Die tevredenheid is zelfs nog gestegen ten opzichte van vorig jaar. Wat betreft de vergoedingen werd geen verschil gevonden tussen de voorzitters en de overige stembureauleden.

Het lunchpakket

Naast de vergoedingen kregen de stembureauleden op de verkiezingsdag ook een lunchpakket aangeboden van de gemeente Groningen. We hebben de respondenten twee stellingen voorgelegd over het geboden lunchpakket. In tabel 4.3 staan de gegeven antwoorden op die stellingen.

De meeste respondenten (88%) vinden het een goede zaak dat er een lunchpakket wordt verstrekt. Over de kwaliteit van het lunchpakket is ook het overgrote deel (81%) tevreden. Wel zijn er – net als vorig jaar - enkele opmerkingen geplaatst over het gebrek aan broodjes in het lunchpakket met vegetarisch beleg.

Tabel 4.3 Mening stembureauleden over het lunchpakket

	2010	2011
het is een goede zaak dat de gemeente een lunchpakket verstrekt op de verkiezingsdag	90 %	88%
ik ben tevreden over de kwaliteit van het geleverde lunchpakket	78 %	81%

4.3 Overige onderdelen verkiezingsdag

Telefonisch contact met Team Verkiezingen

Twintig procent van de respondenten heeft telefonisch contact gehad met het Team Verkiezingen op de dag van de verkiezingen. Dat is minder dan vorig jaar (25%). Over de afhandeling van deze telefoontjes was zevenentachtig procent tevreden, meer dan vorig jaar (75%)

Net als vorig jaar werd er vooral gebeld met het verzoek om nieuwe stembiljetten. Ook werden ziektemeldingen doorgegeven. In een enkel geval gingen de gesprekken over het ontbreken van materiaal op het stembureau .

Pauses

Er is een grote variatie in het aantal uren dat stembureauleden gedurende de dag hebben gepauzeerd. Factoren als het aantal stembureauleden op een locatie, de aanloop op die locatie, maar ook verschillen in behoefte aan pauze bij de verschillende leden spelen daarbij een rol.

Tabel 4.4 Aantal uren pauze van de stembureauleden gedurende de verkiezingsdag

	2011	voorzitters
minder dan 2 uur	4%	8%
van 2 tot 5 uur	77%	81%
van 5 tot 10 uur	13%	6%
meer dan 10 uur	2%	
onbekend	4%	5%

Veruit de meeste stembureauleden hebben tussen de twee en vijf uur gepauzeerd tijdens de verkiezingsdag die begon op zeven 's morgens en vaak doorliep tot 10 uur, 11 uur 's avonds. Voorzitters hadden iets minder pauze.

Het tellen van de stemmen

Nadat de stembus gesloten was, moesten de stemmen nog geteld worden. Dit deden de stembureauleden samen met een of twee tellers die voor dit doel aan elk stembureau werden toegevoegd. Van de respondenten vond 93 procent de tellers een waardevolle toevoeging aan het stembureau. De toevoeging van de tellers werd vooral gewaardeerd omdat de vermoeidheid op een gegeven moment bij de stembureauleden haar tol begon te eisen. Ruim een derde van de respondenten gaf aan dat er herteld moest worden omdat aantallen niet met elkaar correspondeerden.

In tabel 4.5 staat aangegeven hoe vaak er herteld moest worden, respectievelijk nadat de gesloten stembiljetten uit de stembus werden gehaald (A) en nadat de stembiljetten per lijst waren gesorteerd (B).

Tabel 4.5 Aantal hertellingen nadat de gesloten stembiljetten uit de stembus werden gehaald (A) en nadat de stembiljetten per lijst waren gesorteerd (B).

Hertellingen	A	B
in één keer alles goed	44%	3%
één hertelling	46%	48%
twee hertellingen	8%	34%
drie hertellingen	2%	9%
vier of meer hertellingen		6%

Aanvullende opmerkingen

Aan het eind van de vragenlijst stelden we de respondenten in staat eventuele aanvullende opmerkingen te maken. Veel respondenten grijpen deze mogelijkheid aan de organisatie nogmaals te complimenteren. Ook het nut en de inhoud van de lunchpakketten komt nog een aantal malen terug.

Een aantal tellers wees erop dat ze wel uitgenodigd waren voor het invullen van de vragenlijst, maar dat ze niet aan konden geven dat ze teller waren. Ook zijn er geen (weinig) vragen specifiek van toepassing op tellers.

Iemand stelde voor een logboek in het protocol op te nemen waarin op- en aanmerkingen konden worden genoteerd.

Een aantal leden vond de openingstijden van het stembureau erg ruim, vooral door de omstandigheid dat je op tamelijk veel plekken in de stad kunt stemmen (bijvoorbeeld op of vlakbij je werkplek).

5 Vragen voor de voorzitters

In dit laatste onderdeel van de rapportage gaan we in op een aantal zaken die specifiek gelden voor de voorzitters van de stembureaus. In totaal hebben tweeënvijftig stembureauvoorzitters de enquête ingevuld. Dit betekent een respons van ongeveer veertig procent, behoorlijk lager dan de vijftig procent van vorig jaar.

5.1 Ophalen en terugbrengen van materialen

Een van de taken van de voorzitters is het ophalen van de materialen voor hun stembureau op het stadhuis. In de onderstaande tabel geven de voorzitters hun mening over de omstandigheden die van belang zijn bij het ophalen van dit materiaal.

Tabel 5.1 Voorzitters over het afhalen van de materialen op het stadhuis (percentages die vergoeding als voldoende of goed beoordeelden)

	2010	2011
Parkeren bij het stadhuis	43%	62%
weten waar u moet zijn in de hal / aan de balie	95%	86%
de afhandeling in de hal / aan de balie	99%	96%
de tijd die het kostte om alles af te handelen	98%	94%
eventuele laatste instructies	96%	92%
antwoorden op uw mogelijke vragen	90%	86%

In zijn algemeenheid zijn de voorzitters net als vorig jaar erg tevreden over de gang van zaken bij het afhalen van de materialen op het stadhuis. De mate van tevredenheid ten opzichte van vorig jaar is iets gedaald, maar natuurlijk nog steeds hoog. Bijna tweederde van de respondenten beoordeelt de mogelijkheden tot parkeren als 'voldoende' of 'goed'.

Na het tellen van de stemmen moeten de materialen ook weer terug naar het stadhuis. Daarnaast moet ook een proces-verbaal worden aangeleverd. De omstandigheden waaronder het materiaal moest worden terugbezorgd is ook door de voorzitters beoordeeld. De resultaten daarvan zijn terug te vinden in tabel 5.2.

Opvallend is dat de beoordelingen bij het terugbrengen van het materiaal hoger zijn dan de beoordelingen van vorig jaar, terwijl het bij het halen van de spullen juist omgekeerd was. Bij het terugbrengen van de materialen zijn de respondenten een stuk meer tevreden over het parkeren dan bij het ophalen ervan.

Alle voorzitters vonden de ontvangst bij de DIA en de tijd die nodig was om de benodigde zaken af te handelen 'voldoende' of 'goed'.

Tabel 5.2 Voorzitters over het terugbrengen van de materialen naar het stadhuis - (percentages die vergoeding als voldoende of goed beoordeelden)

	2010	2011
Parkeren bij het stadhuis	69%	79%
Ontvangst	100 %	100%
overzichtelijkheid in wat u waar moest	95 %	98%
afhandeling aan de balie	98 %	92%
de tijd die het kostte om alles af te handelen	99 %	100%

6 Samenvatting

Op 2 maart 2011 ging Nederland naar de stembus voor de verkiezingen van de Provinciale Staten. De gemeente Groningen richtte daarvoor op 133 locaties stembureaus in. Bij deze verkiezing brachten 88.617 kiezers hun stem uit, het opkomstpercentage kwam daarmee uit op 58,4. Onderzoek en Statistiek Groningen (O&S) is gevraagd de gang van zaken rond de verkiezingen te evalueren.

In dit onderzoek geven 52 voorzitters en 168 reguliere stembureauleden hun mening over de organisatie van de verkiezingen. Van de totale groep stembureauleden is 45 procent tussen de 50 en 65 jaar, 64 procent man en heeft 52 procent een Hbo- of Universitaire opleiding. Tweederde van de stembureauleden is al vier keer of meer als zodanig actief.

Van de respondenten waardeert 82 procent de organisatie van de verkiezingen met een 8 of hoger.

Over de instructiebijeenkomst zijn de respondenten positief. Bijna 80 procent vindt het ook terecht dat deze bijeenkomst een verplichting is. Het invoeren van een toelatingstoets om stembureaulid te worden, vindt tweederde niet goed. Wel vindt de helft (en vooral voorzitters zelf) dat er hogere eisen gesteld moeten worden aan de stembureauvoorzitters.

De respondenten zijn erg positief over de verkiezingslocatie. Enig kritiekpunt: op een op de vier locaties was geen sprake van een aangename temperatuur.

De vergoeding vinden de meeste stembureauleden goed. De meeste leden geven aan dat het hen daar niet om is te doen. Het gegeven eens een dag op een stembureau te zitten en het contact met de kiezers vinden de leden bijvoorbeeld belangrijker.

De aangeboden lunch wordt ook gewaardeerd, al dient volgens sommige respondenten meer rekening te worden gehouden met vegetariërs. De meeste leden pauzeren 2 tot 5 uur op een lange dag om bijvoorbeeld te lunchen of even te ontspannen.

De voorzitters hebben ook nog een aantal specifieke taken, zoals het halen en brengen van materiaal voor de verkiezingen op het stadhuis. Over de omstandigheden die het mogelijk moeten maken deze taken goed te kunnen uitvoeren zijn de voorzitters buitengewoon tevreden.

BASIS VOOR BELEID

BEZOEKADRES
Eendrachtskade ZZ 2
9726 CW Groningen

POSTADRES
Postbus 1125
9701 BC Groningen

T (050) 367 56 30
F (050) 367 56 33
E info@os.groningen.nl
I www.os-groningen.nl